

Bruxelles, 25. studenoga 2022.
(OR. en)

15151/22

LIMITE

ELARG 103
COWEB 169
COEST 862

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika
Br. dok. Kom.:	COM(2022) 528 final
Predmet:	PROŠIRENJE I PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA – Nacrt zaključaka Vijeća

S obzirom na sastanak Vijeća za opće poslove koji se treba održati 13. prosinca 2022. za delegacije se u prilogu nalazi Nacrt zaključaka Vijeća o proširenju i procesu stabilizacije i pridruživanja kako ga je predložilo predsjedništvo nakon rasprava u okviru Radne skupine za proširenje i zemlje koje pregovaraju o pristupanju EU-u. Odjeljak o procesu stabilizacije i pridruživanja pripremio je ESVD nakon rasprava u okviru Radne skupine za područje zapadnog Balkana.

Odbor stalnih predstavnika poziva se da raspravi o tekstu nacrt zaključaka Vijeća navedenom u Prilogu te da o njemu postigne dogovor.

NACRT ZAKLJUČAKA VIJEĆA O PROŠIRENJU
I PROCESU STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA

1. Vijeće pozdravlja Komunikaciju Komisije od 12. listopada 2022. o politici proširenja EU-a koja sadržava izvješća za Crnu Goru, Srbiju, Tursku, Sjevernu Makedoniju, Albaniju, Bosnu i Hercegovinu te Kosovo*, a u kojoj se prvi put spominju Ukrajina, Republika Moldova (dalje u tekstu: Moldova) i Gruzija. Ničim izazvan i neopravdan agresivni rat Rusije protiv Ukrajine i nova geopolitička stvarnost naglašavaju iznimnu važnost politike proširenja EU-a kao snažnog uporišta za mir, demokraciju, blagostanje, sigurnost i stabilnost na našem kontinentu te kao strateškog prioriteta.
2. Vijeće ponovno potvrđuje svoju predanost proširenju u skladu s novim konsenzusom o proširenju odobrenim na sastanku Europskog vijeća 14. i 15. prosinca 2006. te u zaključcima Vijeća koji su potom usvojeni. Vijeće i dalje od partnera očekuje da preuzmu odgovornost i pokažu vjerodostojnost u pogledu svojih obveza i političke volje provedbom potrebnih reformi i konkretnim napretkom u vezi s temeljnim pitanjima. Osiguravanje značajnih i nepovratnih postignuća u područjima vladavine prava, gospodarstva, funkcioniranja demokratskih institucija i reformi javne uprave i dalje je presudno za ispunjavanje zahtjeva članstva u EU-u te predstavlja dugoročno ulaganje u mir, demokraciju, blagostanje, sigurnost i stabilnost u Europi. Vijeće ponovno ističe da je prihvaćanje temeljnih vrijednosti EU-a i europske perspektive te predanost njima čvrst strateški izbor koji je izuzetno bitan za sve partnere koji teže članstvu u EU-u. Potpuna usklađenost sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a dio je tog strateškog izbora.

* Ovim se nazivom ne dovode u pitanje stajališta o statusu te je on u skladu s RVSUN-om 1244 (1999) i mišljenjem Međunarodnog suda o proglašenju neovisnosti Kosova.

3. Podsjećajući na Solunski program i izjave iz Sofije, Zagreba i Brda Vijeće ponovno ističe punu i nedvosmislenu predanost EU-a perspektivi članstva zapadnog Balkana u EU-u. Budućnost zapadnog Balkana i njegovih građana je u Europskoj uniji. EU će nastaviti jačati i produbljivati svoj angažman na svim razinama kako bi podržao političku, gospodarsku i društvenu preobrazbu regije, među ostalim [...] putem trajne pomoći koja se temelji na konkretnom napretku u području vladavine prava i socioekonomskih reformi, kao i na poštovanju vrijednosti, pravila i standarda EU-a od strane partnera. U tom kontekstu Vijeće sa zanimanjem očekuje punu provedbu Gospodarskog i investicijskog plana te zelenog programa i digitalne agende za zapadni Balkan, koji su važni alati za premošćivanje socioekonomskog jaza, poboljšanje infrastrukture i povezanosti te potporu zelenoj i digitalnoj tranziciji regije, uz istodobno jačanje otpornosti i energetske neovisnosti. EU je kontinuirano jačao svoju političku suradnju sa zapadnim Balkanom, s naglaskom na ključnim područjima od zajedničkog interesa kao što su migracije, pravosuđe i unutarnji poslovi, gospodarstvo i jedinstveno tržište, energetika, promet i digitalna politika, zdravstvo, civilna zaštita, socijalna politika, obrazovanje te istraživanje i inovacije, kao i vanjski poslovi, sigurnost i obrana.

Vijeće je i dalje predano daljnjem razvoju te plodonosne suradnje, kao što je nedavno pokazalo na sastanku na vrhu EU-a i zapadnog Balkana održanom u Tirani 6. prosinca [i u deklaraciji iz Tirane] [s kojom su se svi partneri uskladili].

Turska je i dalje zemlja kandidatkinja i ključan partner u mnogim područjima od zajedničkog interesa.

4. Vijeće podsjeća na povijesnu važnost odluke Europskog vijeća od 23. lipnja 2022. da potvrdi europsku perspektivu Ukrajine i Moldove i dodijeli im status zemalja kandidatkinja. Europsko vijeće također je potvrdilo europsku perspektivu Gruzije i svoju spremnost da toj zemlji dodijeli status kandidatkinje nakon što se riješe prioriteta navedeni u mišljenju Komisije o njezinu zahtjevu za članstvo.

5. Budućnost Ukrajine, Moldove i Gruzije te njihovih građana jest u Europskoj uniji.
6. Vijeće uvažava znatne napore koje Ukrajina posljednjih mjeseci ulaže u postizanje ciljeva na kojima se temelji njezin status zemlje kandidatkinje za članstvo u EU-u. Vijeće pozdravlja napore Ukrajine u pogledu reformi u tako teškim vremenima te potiče zemlju da nastavi tim putem i ispuni uvjete navedene u mišljenju Komisije o zahtjevu za članstvo, kako bi napredovala prema budućem članstvu u EU-u.

Na osmom sastanku Vijeća za pridruživanje EU – Ukrajina u rujnu 2022. primljen je na znanje plan djelovanja koji je Ukrajina pripremila za provedbu koraka iz mišljenja Europske komisije, pozdravljen je postignuti napredak i naglašena važnost potpune i učinkovite provedbe.

Vijeće poziva Komisiju da pripremi plan u kojem se navode sljedeći koraci za produblјivanje sektorske suradnje s Ukrajinom, uključujući postupnu integraciju Ukrajine u unutarnje tržište EU-a, u sklopu ažuriranog prioriternog akcijskog plana za pojačanu provedbu područja produblјene i sveobuhvatne slobodne trgovine između Ukrajine i EU-a (DCFTA).

7. Vijeće prepoznaje znatne napore **Moldove** te je potiče da nastavi sa svojim programom reformi i ispuni uvjete navedene u mišljenju Komisije o zahtjevu za članstvo kako bi napredovala prema budućem članstvu u EU-u. Vijeće ističe daljnje produblјivanje sektorske suradnje EU-a s Moldovom. Vijeće sa zanimanjem očekuje održavanje 7. sastanka Vijeća za pridruživanje EU-a i Republike Moldove što je prije moguće.
8. Vijeće prima na znanje korake koje je poduzela **Gruzija**, što je istaknuto i na 7. sastanku Vijeća za pridruživanje EU-a i Gruzije u rujnu 2022. Vijeće potiče Gruziju da nastavi s provedbom reformi i u potpunosti uzme u obzir prioritete navedene u mišljenju Komisije o njezinu zahtjevu za članstvo kako bi dobila status zemlje kandidatkinje. Vijeće ističe daljnje produblјivanje sektorske suradnje EU-a s Gruzijom.

9. Vijeće podsjeća na to da je Komisija pozvana da izvjesti o ispunjavanju uvjeta navedenih u mišljenjima Komisije o odgovarajućim zahtjevima za članstvo u okviru svojeg redovnog paketa za proširenje 2023. Osim toga, Komisija se poziva da u proljeće 2023. Vijeću dostavi ažurirane informacije o ispunjenju koraka navedenih u mišljenjima Komisije, kako bi se pružile daljnje smjernice za napredak.
10. U skladu s prethodnim zaključcima Vijeća te u okviru kopenhaških političkih kriterija i procesa stabilizacije i pridruživanja, koji i dalje predstavlja zajednički okvir za odnose sa zapadnim Balkanom, Vijeće ponovno potvrđuje potrebu, u skladu s novim konsenzusom o proširenju iz 2006., za pravednim i strogim uvjetima te načelom vlastitih zasluga. U tom kontekstu Vijeće ističe kako je važno osigurati da EU može održavati i produbljivati svoj razvoj, uključujući svoj kapacitet da prihvati nove članice. Vijeće pozdravlja činjenicu da se revidirana metodologija proširenja sada primjenjuje na četiri zemlje u pregovorima: Crnu Goru, Srbiju, Albaniju i Sjevernu Makedoniju, čineći proces pristupanja usmjerenijim na temeljne reforme, predvidljivijim i utemeljenim na objektivnim kriterijima te strogim pozitivnim i negativnim uvjetima, kao i na reverzibilnosti. Sa zanimanjem očekuje istraživanje njezina punog potencijala, posebno ubrzane integracije i postupnog uvođenja u pojedinačne politike EU-a, tržište EU-a i programe EU-a, uz istodobno osiguravanje jednakih uvjeta.
11. Podsjećajući na zaključke Europskog vijeća iz lipnja 2022. Vijeće pozdravlja i potiče daljnji napredak postupne integracije između Europske unije i partnera već tijekom procesa proširenja na reverzibilan način koji se temelji na zaslugama. Predano postizanju znatnog napretka u tom području, Vijeće pozdravlja mjere koje su već poduzete u tom pogledu, u skladu sa svrhom ubrzane integracije kako je utvrđena revidiranom metodologijom proširenja. Vijeće prima na znanje pregled postojećih i potencijalnih mjera integracije te sa zanimanjem očekuje razmatranje prijedlogâ za daljnju provedbu takvih mjera, posebno u područjima od zajedničkog interesa.

12. Uzimajući u obzir ukupno stanje trenutačnih napora partnera u pogledu reformi, Vijeće naglašava da je hitno potrebno usredotočiti se na **temeljne reforme** kako bi se uklonio niz trajnih strukturnih nedostataka u području vladavine prava, temeljnih prava, uključujući slobodu izražavanja i slobodu medija, jačanja demokratskih institucija i reforme javne uprave, kao i na gospodarske kriterije. Dobra i održiva postignuća u provedbi reformi te **konkretni i opipljivi rezultati** u tim ključnim područjima i dalje su neophodni te nastavljaju određivati opći tempo pregovora o pristupanju.
13. Vijeće ponavlja da je **vladavina prava** temeljna vrijednost na kojoj se zasniva EU, ključan aspekt demokratske preobrazbe koja je u središtu procesa proširenja i procesa stabilizacije i pridruživanja, kao i ključno mjerilo u odnosu na koje se ocjenjuje napredak na putu prema članstvu u EU-u. Stoga je neophodno da napredak partnerâ u tom području bude stabilan, konkretan i nepovratan. Iako pozdravlja napredak koji su neki partneri ostvarili u tom području, Vijeće sa velikom zabrinutošću primjećuje da prijavljeni opći nedostaci potvrđuju da je ono jedan od glavnih izazova. Izostanak vjerodostojnog napretka i dalje je povezan s izostankom stvarne političke volje, nedostacima u ulozi pravosuđa i njegovoj neovisnosti te raširenom korupcijom i organiziranim kriminalom. Sve su to ključni problemi koji se ponavljaju i čijem je rješavanju potrebno pristupiti kao prioritetu. U skladu s revidiranom metodologijom antikorupcijska politika uključuje se stavljanjem snažnog naglaska na relevantna poglavlja i skupine poglavlja. Vijeće poziva sve partnere da pojačaju napore, osobito u pogledu javne nabave koja je među područjima najizloženijima korupciji.

14. Vijeće sa zabrinutošću primjećuje da je veći dio nedostataka prijavljenih prošle godine u području zaštite **temeljnih prava** i dalje u velikoj mjeri prisutan, a u nekim su se slučajevima čak i pogoršali. Iako se politički okvir postupno provodi, posebno u pogledu borbe protiv diskriminacije i rodno uvjetovanog nasilja, i dalje postoje sustavne razlike. Hitno su potrebne vjerodostojne i stvarne mjere, uključujući pravilnu provedbu za uklanjanje tih nedostataka. Postojeći zakoni također se moraju poštovati u praksi. Posebno su zabrinjavajući nedostaci koji se odnose na prava djece, kao i na prava i nediskriminirajuće postupanje prema pripadnicima manjina i osobama u ranjivom položaju poput Roma, osoba s invaliditetom, lezbijki, homoseksualaca, biseksualnih, transrodnih i interseksualnih osoba (**LGBTI**) te osoba koje pripadaju nacionalnim manjinama. Kad je riječ o ravnopravnosti žena i muškaraca, Vijeće ponavlja kako se mora osigurati osnaživanje žena i djevojčica i potpuno ostvarivanje njihovih temeljnih prava. Stanje u pogledu **slobode izražavanja, slobode medija i pluralizma**, koji su ključni stupovi demokratskog društva, i dalje je duboko zabrinjavajuće, sa zabilježenim ograničenim ili nikakvim napretkom te nastavkom ozbiljnog nazadovanja u jednom slučaju. Potrebno je odlučno se postaviti prema prijetnjama, zastrašivanjima i napadima na medije, novinare i druge medijske aktere te ih istražiti. Osiguravanje pluralizma, neovisnosti tijelâ za praćenje medija i transparentnosti financiranja medija također je potrebno kako bi se zaštitila neovisnost medija i spriječilo neopravdano poticanje na autocenzuru.
15. **Reforma javne uprave** i dalje je glavni izazov. Iako pozdravlja primjere pozitivnih reformi, primjerice u pružanju digitalnih usluga, Vijeće primjećuje potrebu za depolitizacijom i povećanjem odgovornosti i profesionalnosti na svim razinama, što su ključne značajke prilagodljivog, učinkovitog i odgovornog upravljanja.

16. Pravilno **funkcioniranje i neovisnost demokratskih institucija**, osnovni element demokracije koja dobro funkcionira i ključan uvjet za pristupanje EU-u, i dalje je gorući izazov za većinu partnera. Vijeće s dubokom zabrinutošću primjećuje da je nedostatak stvarne političke volje još uvijek glavni razlog za izostanak znatnog napretka u tom području. Snažna politička polarizacija i nedostatak međustranačkog dijaloga ometaju ili potkopavaju pravilno funkcioniranje demokratskih sustava i njihovih institucija. Osim uključivijih i konstruktivnijih političkih dijaloga, Vijeće ističe važnost odredaba kojima se organizacijama civilnog društva omogućuje slobodno djelovanje i sudjelovanje u donošenju politika na uključiv i smislen način. Vijeće podsjeća da je napredak u tom području povezan i s učinkovitim napretkom u reformama u drugim temeljnim područjima, posebno vladavini prava.
17. U pogledu **gospodarskih kriterija** Vijeće pozdravlja analizu Komisije i s njom se slaže. Vijeće ističe potrebu za ubrzanjem strukturnih reformi kako bi se potaknuo održiv oporavak i osiguralo ispunjavanje gospodarskih kriterija za članstvo u EU-u. Smanjenje osjetljivosti na vanjske šokove i povećanje sigurnosti opskrbe hranom i energetske sigurnosti postali su još važniji slijedom agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine. Visoke razine siromaštva i dalje su problem za sve partnere, što naglašava potrebu za poboljšanjem učinkovitosti sustava socijalne zaštite i ciljanih socijalnih davanja. EU ponovno ističe svoju predanost nastavku suradnje i pomoći, posebno jačanjem otpornosti i uključenosti partnera sa zapadnog Balkana u mjere EU-a kako bi se ublažio negativan učinak agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, posebno u ključnim područjima kao što su sigurnost opskrbe hranom i energetska sigurnost te kiberprijetnje. Paket EU-a za energetska potporu zapadnom Balkanu od posebne je važnosti jer pomaže u ublažavanju neposrednih posljedica energetske krize na najranjivije skupine te istodobno unapređuje energetska tranziciju i diversifikaciju.

EU i dalje podupire partnere i pruža pomoć, osobito onima koji su u potpunosti usklađeni sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a.

18. Poboľšanjem konkurentnosti, poslovnog okruŹja i produbljivanjem regionalne gospodarske integracije znatno bi se povećao gospodarski rast i privlačnost partnerâ kao odredišta za ulaganja. Za partnere sa zapadnog Balkana posebno je vaŹno dovršiti **zajedničko regionalno trŹište zapadnog Balkana**. Vijeće ponavlja da su reforme u drugim temeljnim podruĉjima i dalje izuzetno bitne za gospodarski oporavak i razvoj, a naponi u suzbijanju korupcije, poboljšanju vladavine prava, unapređivanju transparentnosti te jaćanju institucija i socijalnog dijaloga također doprinose gospodarstvu. U tom kontekstu Vijeće naglašava vaŹnost potpune transparentnosti svih ulaganja, posebno onih koja ukljućuju postupke javne nabave. Iskorištavanje gospodarskog potencijala partnera i dalje zahtijeva provedbu reformi utvrđenih u programima gospodarskih reformi i političkim smjernicama koje su zajednički donijeli s državama članicama EU-a. Trebalo bi nastaviti ulagati napore u osiguravanje fiskalne stabilnosti i preusmjeravanje proraćuna na strukture koje su više usmjerene na rast, među ostalim promicanjem ključne zelene i digitalne tranzicije te razvoja ljudskog kapitala.
19. **Zeleni program i održiva povezivost** ključni su za održiv oporavak otporan na promjene u budućnosti, što će koristiti i poduzećima i široj javnosti. Vijeće ponovno ističe ključnu potrebu za daljnjim hvatanjem ukoštac s klimatskim promjenama u skladu s ambicijama EU-a u podruĉju klime, za ubrzanjem usklađivanja s pravnom stećevinom EU-a i jaćanjem njezine provedbe u prijelazu na klimatski neutralna, otporna, održiva i kruŹna gospodarstva koja učinkovito iskorištavaju resurse.
20. Vijeće potiče partnere da u potpunosti provedu mjere iz Zajedničkih zaključaka ekonomskog i financijskog dijaloga između EU-a i zapadnog Balkana i Turske od 24. svibnja 2022. koje se temelje na njihovim zasebnim programima gospodarskih reformi. Vijeće podsjeća da je EU i dalje najvaŹniji gospodarski partner zapadnog Balkana i Turske.

21. **Dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja** i dalje su osnovni elementi procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja. Vijeće pozdravlja ostvareni napredak i ponovno ističe važnost regionalne suradnje. Uspostava **zajedničkog regionalnog tržišta zapadnog Balkana**, koje je otvoreno, uključivo i utemeljeno na pravilima i standardima EU-a, i dalje je ključna za potpuno iskorištavanje potencijala regije i gospodarskog i investicijskog plana te predstavlja korak prema daljnjoj integraciji u jedinstveno tržište EU-a. Vijeće pozdravlja nedavne sporazume o slobodi kretanja s osobnim iskaznicama, o priznavanju visokoškolskih kvalifikacija i o priznavanju stručnih kvalifikacija liječnika medicine, zubara i arhitekata.
22. I dalje su potrebni odlučni naponi za poticanje **pomirenja i regionalne stabilnosti**, uključujući utvrđivanje konačnih rješenja za bilateralne sporove partnerâ i pitanja ukorijenjena u nasljeđe prošlosti, u skladu s međunarodnim pravom i utvrđenim načelima, uključujući Ugovor o pitanjima sukcesije, te preostale slučajeve nestalih osoba i pitanja ratnih zločina. Vijeće ponavlja da nema mjesta poricanju genocida, huškačkoj retorici ili veličanju ratnih zločinaca s bilo koje strane. Izjave i mjere koje negativno utječu na dobrosusjedске odnose i mirno rješavanje sporova moraju se izbjegavati. Postojeći bilateralni sporazumi, uključujući Prespanski sporazum između Sjeverne Makedonije i Grčke te Ugovor o prijateljstvu, dobrosusjedskim odnosima i suradnji između Sjeverne Makedonije i Bugarske, trebaju se provesti u dobroj vjeri.

23. S obzirom na novu geopolitičku stvarnost nakon izbijanja agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, Vijeće snažno naglašava važnost daljnjeg produbljivanja suradnje u pitanjima vanjske politike i očekivanja Unije da se partneri usklade sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**, što je ključni aspekt procesa integracije u EU i snažan izraz strateškog izbora i položaja partnera u okviru zajednice vrijednosti. To je posebno važno za pitanja u kojima se radi o važnim zajedničkim interesima, kao što su mjere ograničavanja u ovom ključnom geopolitičkom trenutku. Vijeće stoga pozdravlja i pohvaljuje postojano usklađivanje većine partnera, ali istodobno poziva one koji to još nisu učinili da odlučno poboljšaju svoje usklađivanje, među ostalim u pogledu mjera ograničavanja, i da izbjegavaju djelovanja koja su u suprotnosti s njihovim navedenim ciljem pristupanja EU-u. Sprečavanje izbjegavanja mjera ograničavanja EU-a donesenih kao odgovor na ruski agresivni rat protiv Ukrajine od ključne je važnosti.

Hibridne prijetnje postale su još ozbiljnije od početka ruske invazije na Ukrajinu. Aktivnostima manipuliranja informacijama, među ostalim dezinformiranjem, nastoji se dovesti u pitanje vjerodostojnost EU-a, narušiti povjerenje javnosti u demokratske institucije i produbiti polarizacija i etničke podjele. Vijeće podsjeća na sve veću suradnju s partnerima u borbi protiv hibridnih prijetnji, osobito u pogledu kiberotpornosti i kibersigurnosti, uključujući zaštitu ključne infrastrukture te sigurnost opskrbe hranom i energetske sigurnost. EU će nastaviti produbljivati tu suradnju i potporu partnerima. U tom kontekstu **strateška komunikacija** i suzbijanje manipuliranja informacijama i dalje su od ključne važnosti. Vijeće poziva sve partnere da jasno komuniciraju o prednostima i obvezama njihova puta prema EU-u, kao i o vlastitoj predanosti vrijednostima EU-a i nužnim povezanim reformama.

24. Terorizam, radikalizacija i organizirani kriminal i dalje predstavljaju ozbiljne sigurnosne prijetnje za EU i sve partnere. U skladu s ranijim zaključcima Europskog vijeća i Vijeća, Vijeće ponovno ističe važnost nastavka i daljnjeg jačanja suradnje u području **borbe protiv terorizma**, posebno u pogledu sprječavanja i suzbijanja svih oblika radikalizacije, bilo vjerskih, etničko-nacionalističkih ili političkih, gdje je potrebno uložiti dodatne napore. Iako prima na znanje neke pozitivne rezultate, Vijeće primjećuje da su u **borbi protiv organiziranog kriminala** i dalje potrebni dodatni naponi i dobri rezultati u vezi s pravomoćnim presudama te zapljenom i oduzimanjem imovine stečene kaznenim djelima. Vijeće naglašava potrebu da svi partneri odlučno i hitno djeluju u borbi protiv kriminala i iskorjenjivanju **korupcije** s obzirom na to da ukupni nedostatak znatnih rezultata povećava rizik od nazadovanja i usto doprinosi dojmu nekažnjavanja i nejednakosti. Sve mjere kojima bi se moglo ugroziti ili potkopavati usklađivanje s pravnom stečevinom i politikama EU-a, uključujući postupke i mjere EU-a usmjerene na sprečavanje pranja novca i financiranja terorizma, trebalo bi bez odgode ukinuti.
25. **Nezakonite migracije** i dalje su ključan izazov, a borba protiv krijumčarenja migranata i trgovanja ljudima ostaje važan prioritet. I dalje je potrebna kontinuirana suradnja i koordinacija s partnerima duž zapadnobalkanske rute, kao i potpuna i nediskriminirajuća provedba Izjave EU-a i Turske. Vijeće pohvaljuje partnere sa zapadnog Balkana za njihovu općenito konstruktivnu suradnju i stalne napore te Tursku za njezine stalne napore u prihvatu vrlo velikog broja izbjeglica. Vijeće također naglašava iznimnu važnost usklađivanja njihovih viznih politika s viznom politikom EU-a te hitnog usklađivanja s EU-ovim popisom trećih zemalja kojima je potrebna viza.
26. Vijeće podsjeća na stalnu znatnu **financijsku i tehničku pomoć EU-a** za proces proširenja i proces stabilizacije i pridruživanja, posebno putem Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA). Vijeće ističe važnost postojećih alata za izgradnju institucija, kao što su povezivanje (tzv. *twinning*) i Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija (TAIEX), pri pružanju ciljane potpore javnim upravama svih partnera.

PROŠIRENJE

CRNA GORA

27. Vijeće pozdravlja ukupni napredak koji je dosad postignut u pristupnim pregovorima, u kojima su otvorena 33 pregledana poglavlja, a tri su privremeno zatvorena. Najveći prioritet za daljnji napredak u pregovorima o pristupanju, prije prelaska na privremeno zatvaranje ostalih poglavlja, i dalje je **ispunjavanje privremenih mjerila o vladavini prava iz poglavlja 23. i 24.** Kako je utvrđeno u pregovaračkom okviru, napredak u tim poglavljima vrlo je bitan i o njemu ovisi ukupan tempo pregovora o pristupanju.

Vijeće je zabrinuto zbog političke nestabilnosti i nestabilnosti vlade koje su uzrokovale usporavanje pristupnih pregovora. Izražava zabrinutost zbog odluke Skupštine da izmijeni ovlasti predsjednika donošenjem zakonodavstva po hitnom postupku te ističe da svi zakonodavni akti moraju biti u skladu s ustavom. Vijeće poziva sve političke aktere u Crnoj Gori da pokažu odgovornost i prevladaju polarizaciju te ih poziva da se suzdrže od svakog djelovanja koje bi moglo dodatno produbiti institucionalnu krizu i ugroziti demokratske institucije te zemlje. Crnogorski politički dionici trebali bi postići konsenzus kako bi se ponovno uspostavila funkcionalnost demokratskih institucija i uprave koja je potrebna za ostvarivanje utvrđenog ključnog cilja Crne Gore, a to je integracija u EU. U nastavku Vijeće utvrđuje najvažnije i najhitnije reforme koje Crna Gora treba provesti.

28. Vijeće podsjeća na hitnu potrebu za ponovnom uspostavom funkcioniranja i vjerodostojnosti glavnih pravosudnih tijela, osobito u pogledu aktualnih imenovanja za Ustavni sud, te za prestankom stagnacije provedbe ključnih pravosudnih reformi. Potrebno je ojačati neovisnost ključnih institucija, osobito pravosuđa. Vijeće naglašava da je izborna reforma u skladu s preporukama Ureda za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR) i dalje iznimno bitna za jačanje demokratskog okvira. Vijeće potiče Crnu Goru da poveća napore, posebno u ključnim područjima kao što su **sloboda izražavanja i medija te borba protiv korupcije i organiziranog kriminala**. Iako uvažava ostvareni napredak, Vijeće ističe da je potrebno poboljšati rezultate Crne Gore u istragama, kaznenom progonu, pravomoćnim presudama te zapljeni i oduzimanju imovine stečene kaznenim djelima.

Vijeće također poziva Crnu Goru da bez odgode prekine sve programe ili mjere kojima bi se moglo ugroziti ili potkopavati usklađivanje s pravnom stečevinom i politikama EU-a.

29. Kad je riječ o **gospodarskim reformama**, Vijeće primjećuje snažan oporavak i stabilan rast gospodarstva te ambiciozne programe fiskalne reforme usmjerene na potporu oporavku nakon pandemije i druge mjere kojima se smanjuje opterećenje kućanstava zbog rasta cijena energije i hrane. Vijeće potiče Crnu Goru da provede strukturne reforme, smanji javni dug i nastavi ulagati napore u jačanje fiskalnog upravljanja i transparentnosti.

30. Vijeće cijeni stalnu konstruktivnu predanost Crne Gore daljnjem razvoju **regionalne suradnje** i unapređenju **dobrosusjedskih odnosa**.

31. Vijeće osobito pohvaljuje Crnu Goru na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike, a posebno za njezinu postojanu i dugotrajnu potpunu usklađenost sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan signal strateške predanosti Crne Gore njezinu europskom putu. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Crne Gore u misijama i operacijama EU-a u okviru **zajedničke sigurnosne i obrambene politike**.

SRBIJA

32. Vijeće pozdravlja **ukupni napredak** koji je dosada postignut u pristupnim pregovorima, u kojima su otvorena 22 od 35 pregovaračkih poglavlja, a dva su privremeno zatvorena. Međutim, reforme u području vladavine prava i temeljnih prava moraju se ponovno pokrenuti bržim tempom. Vijeće nastavlja isticati da je napredak u tim područjima, kao i u normalizaciji odnosa Srbije s Kosovom, kako je utvrđeno pregovaračkim okvirom, i dalje vrlo važan, kao i to da o njemu ovisi ukupan tempo pregovora o pristupanju.
33. Iako pozdravlja činjenicu da je nova srpska vlada potvrdila integraciju u EU kao svoj strateški cilj, Vijeće naglašava da to treba popratiti djelovanjem. Vijeće, osobito u kontekstu agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, očekuje od Srbije da pokaže nedvosmislenu predanost EU-u i zauzme se za naša zajednička načela i vrijednosti. Vijeće također poziva srpska nadležna tijela da objektivno i nedvosmisleno komuniciraju o EU-u i aktivno se uključe u borbu protiv svih oblika dezinformiranja i inozemne manipulacije informacijama putem svih medijskih kanala te njihovo sprečavanje.
34. Vijeće prima na znanje napredak koji je Srbija ostvarila u nekim područjima vladavine prava, ali i ukupno ograničen napredak i stalna kašnjenja u nizu drugih područja. Vijeće potiče Srbiju da pokaže političku volju za daljnjim ubrzanjem reformi i ostvari konkretne i opipljive rezultate u **temeljnim područjima**. U nastavku Vijeće utvrđuje najvažnije i najhitnije reforme koje Srbija treba provesti.
35. Srbija bi se trebala usredotočiti na ispunjavanje privremenih mjerila za poglavlja 23. i 24., među ostalim provedbom revidiranih akcijskih planova za ta poglavlja. Vijeće pozdravlja uspješno odobrenje ustavnih izmjena usmjerenih na jačanje neovisnosti pravosuđa te ističe važnost njihove daljnje provedbe. Nadalje, potrebno je poboljšati neovisnost i sveukupnu učinkovitost pravosuđa. Vijeće naglašava potrebu da Srbija pokaže političku volju i pojača napore u borbi protiv korupcije. Srbija usto treba ostvariti konkretne rezultate i uvjerljiva postignuća u pogledu učinkovitih istraga, kaznenih progona i pravomoćnih presuda, zamrzavanja i oduzimanja imovine stečene kaznenim djelima, posebno u predmetima teškog i organiziranog kriminala.

36. Vijeće poziva Srbiju da kao prioritet učinkovito provede svoj akcijski plan za medijsku strategiju, poštujući sadržaj i duh ciljeva medijske strategije. Vijeće ponovno izražava ozbiljnu zabrinutost zbog nedostatka napretka u poboljšanju općeg okruženja za **slobodu izražavanja i neovisnost medija, što utječe i** na mogućnost glasača da donesu izborne odluke utemeljene na informiranosti, te poziva Srbiju da hitno riješi te ozbiljne razloge za zabrinutost.
37. Srbija treba i dalje posvećivati posebnu pozornost potpunom poštovanju temeljnih prava, uključujući zaštitu najranjivijih skupina, kao i nediskriminirajućem postupanju prema pripadnicima manjina diljem Srbije. I dalje su potrebna konkretna poboljšanja u učinkovitom ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina, osobito u područjima obrazovanja, uporabe manjinskih jezika, pristupa medijima i vjerskim obredima na jezicima manjina. Aktivno provođenje istraga i osude za zločine motivirane mržnjom i dalje su prioritet. Potrebno je i dodatno poboljšati poštovanje prava LGBTI osoba, uključujući njihovo pravo na slobodu okupljanja i izražavanja, što je bilo vidljivo iz načina na koji su srpske vlasti postupale s EuroPrideom 2022. Vijeće pozdravlja činjenicu da je događaj konačno održan i da nije bilo većih incidenata.
38. Vijeće ističe potrebu za osiguravanjem pravilnog **funkcioniranja demokratskih institucija**. Vijeće prima na znanje činjenicu da je Srbija uzela u obzir određene dugotrajne preporuke OEES-a/ODIHR-a uoči predsjedničkih i prijevremenih parlamentarnih izbora održanih 2022. i pozdravlja sudjelovanje svih političkih snaga na izborima. Vijeće sa zadovoljstvom primjećuje da su se tijekom kampanje u velikoj mjeri poštovala temeljne slobode, ali primjećuje nejednake uvjete za sudionike. Vijeće poziva novu srpsku vladu da brzo i odlučno djeluje u pogledu provedbe reformi koja je odgođena zbog dugotrajnog izbornog postupka.

39. Vijeće i dalje ističe važnost smislene regionalne suradnje u procesuiranju **ratnih zločina** u sâmoj zemlji, rješavanja preostalih slučajeva nestalih osoba te potpune suradnje s Međunarodnim rezidualnim mehanizmom za kaznene sudove, među ostalim hitnim potpunim prihvaćanjem i provedbom njegovih presuda i odluka. Osuđenim ratnim zločincima ne bi trebalo dati podršku ni javni prostor za veličanje ili negiranje njihovih zločina.
40. U pogledu **gospodarskih reformi** Vijeće sa zadovoljstvom prima na znanje stalni napredak u razvoju funkcionalnoga tržišnoga gospodarstva. Vijeće potiče Srbiju da ojača strukturne reforme javne uprave i poduzeća u državnom vlasništvu, s posebnim naglaskom na poduzećima u energetske sektoru koja su državnom vlasništvu. Vijeće uvažava činjenicu da je Srbija zadržala razinu spremnosti u pogledu mjerila za otvaranje skupine poglavlja 3. (Konkurentnost i uključivi rast), što će i dalje procjenjivati.
41. Iako sa zadovoljstvom prima na znanje potporu Srbije rezolucijama Opće skupštine Ujedinjenih naroda donesenima kao odgovor na agresivni rat Rusije protiv Ukrajine, kao i druge relevantne korake, Vijeće duboko žali zbog nazadovanja Srbije u pogledu usklađenosti sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a, posebno zbog neusklađenosti sa sankcijama EU-a protiv Rusije i Bjelarusa, kao i njezinih vanjskopolitičkih djelovanja koja su u suprotnosti sa zajedničkim pristupom EU-a. Vijeće naglašava kako svakako očekuje da Srbija ispuni svoju obvezu preuzetu u pregovaračkom okviru i što prije poboljša usklađivanje sa **zajedničkim vanjskim i sigurnosnim stajalištima te mjerama ograničavanja EU-a**. Vijeće pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje i važan doprinos Srbije u misijama i operacijama EU-a u okviru **zajedničke sigurnosne i obrambene politike**.

42. Vijeće ističe potrebu da Srbija ispuni svoju obvezu usklađivanja s viznom politikom EU-a. Pozdravlja[...]jući pozitivne korake koje je Srbija poduzela u ispunjavanju te obveze, ipak ističe da su potrebni stalni naporu u tom području, osobito u pogledu trećih zemalja koje predstavljaju rizik od nezakonitih migracija ili sigurnosni rizik za EU.
43. Kad je riječ o dijalogu uz posredovanje EU-a, Vijeće izražava zadovoljstvo nastavkom dijaloga i pohvaljuje Visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU-a za dijalog Beograda i Prištine te druga regionalna pitanja zapadnog Balkana zbog njihove predanosti. Vijeće od Srbije očekuje da u dobroj vjeri i u duhu kompromisa sudjeluje u dijalogu uz posredovanje EU-a kako bi se postigao sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum s Kosovom o normalizaciji odnosa u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a bez daljnje odgode. Tim bi se sporazumom trebalo riješiti sva otvorena pitanja i doprinijeti regionalnoj stabilnosti. To je ključno kako bi Srbija i Kosovo mogli napredovati na svojem europskom putu. Vijeće ponovno ističe svoje snažno očekivanje da se svi prethodni sporazumi bez odgode u potpunosti poštuju i provode te da se strane konstruktivno uključe u rješavanje svih svojih bilateralnih sporova. Poziva obje strane da se suzdrže od jednostranih i provokativnih djelovanja koja bi mogla dovesti do napetosti i nasilja, kao i od retorike koja ne pogoduje dijalogu. Vijeće podsjeća obje strane na njihovu zajedničku odgovornost za osiguravanje mira i stabilnosti.
44. Vijeće pozdravlja činjenicu da je Srbija i dalje predana nizu inicijativa za regionalnu suradnju i potiče je da dodatno ojača dobrosusjedske odnose i doprinese stabilnosti i pomirenju svih partnera u regiji.

TURSKA

45. Europsko vijeće 24. i 25. lipnja 2021. napomenulo je da je u strateškom interesu Europske unije stabilno i sigurno okruženje u istočnom Sredozemlju te razvoj uzajamno korisnog odnosa s Turskom koji se temelji na suradnji. Potrebno je održati smirivanje napetosti u istočnom Sredozemlju. EU je i dalje spreman na postupan, proporcionalan i reverzibilan angažman s Turskom u nizu područja od zajedničkog interesa, podložno utvrđenim uvjetima.

S obzirom na nedavno povećanje napetosti Vijeće podsjeća da je Europsko vijeće 23. i 24. lipnja 2022. izrazilo duboku zabrinutost zbog opetovanih djelovanja i izjava Turske, dodajući da Turska mora poštovati suverenitet i teritorijalnu cjelovitost svih država članica EU-a. Podsjećajući na prethodne zaključke i izjavu od 25. ožujka 2021., Europsko vijeće izjavilo je kako očekuje da Turska u potpunosti poštuje međunarodno pravo, smiri napetosti u interesu regionalne stabilnosti u istočnom Sredozemlju i na održiv način promiče dobrosusjedske odnose.

46. Imajući na umu sve relevantne zaključke Europskog vijeća, Vijeće je i dalje predano održavanju otvorenog i iskrenog dijaloga, rješavanju zajedničkih izazova i suradnji u iznimno važnim područjima od zajedničkog interesa kao što su migracije, borba protiv terorizma, javno zdravlje, klima, i regionalna pitanja. Vijeće pozdravlja nastavak dijaloga na visokoj razini između EU-a i Turske o nekoliko od tih pitanja.

47. Vijeće pozdravlja kontinuirane znatne napore Turske u vezi s primanjem gotovo 4 milijuna izbjeglica i ispunjavanjem njihovih potreba. Stalna pomoć EU-a izbjeglicama i zajednicama domaćinima pravodobno je osigurana. **Izjava EU-a i Turske** iz 2016. nastavlja davati rezultate. Vijeće podsjeća na to da je Europsko vijeće 21. i 22. listopada 2021. pozvalo Tursku da osigura punu i nediskriminirajuću provedbu Izjave EU-a i Turske, među ostalim u odnosu na Republiku Cipar. Učinkovito upravljanje granicama, sprječavanje nezakonitih dolazaka, kao i nastavak vraćanja i dalje su prioriteta, u skladu s međunarodnim pravom i pravom EU-a. Potpuna i učinkovita provedba Sporazuma EU-a i Turske o ponovnom prihvatu i suradnja u području pravosuđa i unutarnjih poslova sa svim državama članicama EU-a i dalje su od ključne važnosti.
48. Vijeće ponovno izražava ozbiljnu zabrinutost zbog daljnjeg i duboko zabrinjavajućeg nazadovanja u području **demokracije, vladavine prava i temeljnih prava**.

Sustavan izostanak neovisnosti i neopravdan pritisak na pravosuđe nastavljaju biti razlog ozbiljne zabrinutosti, kao i aktualna ograničenja, pritvaranja, zatvaranja i druge mjere protiv novinara, članova akademske zajednice, članova političkih stranaka, među ostalim članova parlamenta, odvjetnika, boraca za ljudska prava, korisnika društvenih medija i drugih koji ostvaruju svoja temeljna prava i slobode. Vijeće je zabrinuto da bi novodoneseni zakon o dezinformiranju mogao dodatno ograničiti slobodu izražavanja i neovisnih medija u Turskoj.

Vijeće naglašava važnost poštovanja zakonitosti i integriteta izbornog procesa, posebno u kontekstu brojnih uhićenja, otpuštanja i zamjena demokratski izabranih općinskih načelnika te ciljanih napada na oporbene stranke i njihove članove.

Vijeće ponovno poziva Tursku da hitno preokrene negativne trendove u svim tim područjima i vjerodostojno ukloni brojne ozbiljne nedostatke utvrđene u izvješću Komisije, u skladu s međunarodnim obvezama Turske.

Turska bi također trebala pojačati suradnju s Vijećem Europe i njegovim relevantnim tijelima i institucijama, razmotriti njihove ključne preporuke, u potpunosti provesti Europsku konvenciju o ljudskim pravima i druge međunarodne instrumente o ljudskim pravima kojih je Turska stranka te provesti sve presude Europskog suda za ljudska prava u skladu s člankom 46. Europske konvencije o ljudskim pravima. Kontinuirani neuspjeh Turske da provede presude Europskog suda za ljudska prava otvara ozbiljna pitanja o njezinoj predanosti vladavini prava i poštovanju temeljnih prava te međunarodnim obvezama.

49. Kad je riječ o **gospodarskim reformama**, Vijeće napominje da i dalje postoji velika zabrinutost u pogledu funkcioniranja tržišnoga gospodarstva zemlje. Slabosti u institucijskoj i političkoj koordinaciji narušile su vjerodostojnost i djelotvornost djelovanja nadležnih tijela, a neravnoteže su se znatno povećale, što je dovelo do nestabilnosti financijskog tržišta, rastuće inflacije, oslabljene lire i povećanog siromaštva. Od osobite je važnosti neovisnost regulatornih tijela, posebno Središnje banke.

Nadalje, Vijeće podsjeća na to da Turska treba ispuniti svoje obveze u pogledu provedbe **carinske unije EU-a i Turske** kako bi se osigurala njezina učinkovita primjena u svim državama članicama. Vijeće izražava žaljenje zbog stalnih i opširnih odstupanja Turske od njezinih obveza u okviru carinske unije EU-a i Turske te podsjeća na to da bi bez odgode trebalo ukloniti trgovinske prepreke ili njihove ekvivalente koji nisu u skladu s njome.

50. Vijeće pohvaljuje Tursku na konstruktivnoj ulozi u olakšavanju izvoza ukrajinskog žita.

51. Međutim, izražava duboko žaljenje zbog neusklađenosti Turske sa sankcijama EU-a protiv Rusije. Vijeće naglašava kako svakako očekuje da Turska što prije poboljša usklađivanje sa stajalištima EU-a u području **zajedničke vanjske i sigurnosne politike** te mjerama ograničavanja EU-a. Vijeće naglašava iznimnu važnost sprječavanja izbjegavanja mjera ograničavanja EU-a donesenih kao odgovor na ruski agresivni rat protiv Ukrajine. U tom pogledu Vijeće od Turske očekuje da osigura slobodno kretanje proizvoda, uključujući robu s dvojnog namjenom, unutar carinske unije EU-a i Turske uz potpuno poštovanje tih mjera ograničavanja.

Vijeće s dubokom zabrinutošću primjećuje da je vanjska politika Turske u sve većoj suprotnosti s prioritetima EU-a u okviru zajedničke vanjske i sigurnosne politike. U skladu sa zajedničkim interesom EU-a i Turske za regionalni mir i stabilnost, Vijeće očekuje od Turske i svih aktera da pozitivno doprinesu rješavanju regionalnih kriza.

Vijeće podsjeća na svoje stajalište o pristupanju država članica međunarodnim organizacijama.

52. Vijeće i dalje očekuje od Turske da se nedvosmisleno obveže na **dobrosusjedske odnose**, međunarodne sporazume i mirno rješavanje sporova, uz mogućnost obraćanja Međunarodnom sudu, ako bi to bilo potrebno.

Kako je navedeno u ranijim zaključcima, Vijeće poziva Tursku da ispuni svoje obveze iz pregovaračkog okvira, uključujući potpunu, nediskriminirajuću provedbu Dodatnog protokola uz Sporazum o pridruživanju prema svim državama članicama. Vijeće ponovno ističe da je priznavanje svih država članica od ključne važnosti. Turska mora okončati sve prijetnje i djelovanja kojima se narušavaju dobrosusjedski odnosi, normalizirati svoje odnose s Republikom Ciprom i poštovati suverenitet svih država članica EU-a nad njihovim teritorijalnim morem i zračnim prostorom, kao i sva njihova suverena prava, među ostalim i pravo da istražuju i iskorištavaju prirodne resurse, u skladu s pravom EU-a i međunarodnim pravom, uključujući Konvenciju Ujedinjenih naroda o pravu mora.

53. EU je i dalje potpuno predan sveobuhvatnom rješenju **ciparskog problema**. Vijeće podsjeća da je u tom pogledu i dalje od ključne važnosti da se Turska obveže na mirno rješenje tog problema, uključujući njegove vanjske aspekte, unutar okvira UN-a te na osnovi federacije dviju zona i dviju zajednica s političkom jednakosti i u skladu sa svim relevantnim rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a, načelima na kojima se EU temelji i njegovom pravnom stečevinom, kao i da Turska doprinese tom rješenju. EU će nastaviti aktivno podupirati taj proces.

Vijeće osuđuje kontinuirana jednostrana djelovanja Turske u vezi s **Varoshom** koja su u suprotnosti s rezolucijama Vijeća sigurnosti UN-a i naglašava važnost statusa Varoshe te potrebu za potpunim poštovanjem rezolucija Vijeća sigurnosti UN-a, a osobito rezolucija 550, 789 i 1251. Vijeće poziva na to da se ta djelovanja, kao i svi drugi koraci poduzeti u vezi s Varoshom od listopada 2020., smjesta ponište. U tom pogledu podsjeća na zaključke Europskog vijeća iz lipnja 2021.

54. Vijeće sa žaljenjem napominje da se Turska i dalje udaljava od Europske unije i podsjeća na svoj prethodni zaključak u kojem je navedeno da su pregovori o pristupanju Turske stoga zapravo zastali te se ne može razmatrati otvaranje ili zatvaranje daljnjih poglavlja.

SJEVERNA MAKEDONIJA

55. Vijeće pozdravlja to što je na prvoj međuvladinoj konferenciji 19. srpnja 2022. **pokrenut pregovarački proces o pristupanju Sjeverne Makedonije**, što je jasno priznanje napretka koji je Sjeverna Makedonija postigla u unaprjeđivanju programa reformi EU-a te ostvarivanju opipljivih i održivih rezultata.
56. Vijeće također pozdravlja činjenicu da je Komisija već unaprijedila svoj rad na provedbi postupka analitičkog ispitivanja pravne stečevine EU-a (**pregled**) i sa zanimanjem očekuje dovršetak tog postupka.
57. Slijedom lokalnih izbora održanih u listopadu 2021. Vijeće podsjeća na potrebu za sveobuhvatnim preispitivanjem **izbornog zakonodavstva** i na važnost toga da nadležna tijela nastave uzimati u obzir preostale preporuke OEES-a/ODIHR-a i Venecijanske komisije.
58. Vijeće pozdravlja određeni napredak postignut u području **temeljnih pitanja**, a osobito u području **vladavine prava**, uključujući borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala, no potrebni su dodatni naponi. Vijeće također pozdravlja predanost vlade održavanju i ubrzanju provedbe reformi povezanih s EU-om. Održivost tih strukturnih reformi dugoročan je proces za koji je potreban stalan angažman i vlade i oporbe. U tom pogledu Vijeće potiče sve stranke u parlamentu da nastave konstruktivno surađivati i da postignu međustranački konsenzus usmjeren na poduzimanje konkretnih koraka u pregovaračkom procesu i održavanje trenutačnog zamaha reformi. Vijeće naglašava potrebu za osiguravanjem transparentnosti u donošenju politika, uključivosti postupaka savjetovanja i učinkovite komunikacije o pregovaračkom procesu.

59. U području **pravosuđa** Vijeće pozdravlja određen napredak postignut putem stalne provedbe strategije za reformu pravosuđa. Nadovezivanjem na već ostvareni napredak, potrebno je ulagati kontinuirane napore kako bi se osigurala neovisnost, profesionalnost i nepristranost pravosudnog sustava. Vijeće prima na znanje kontinuirane napore koji se ulažu u borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala, među ostalim u predmetima na visokoj razini. Vijeće naglašava da je potrebno osigurati sustavnu provedbu ažuriranog akcijskog plana o strategiji reforme pravosuđa i poboljšati provedbu strategija za ljudske resurse u području pravosuđa i državnog odvjetništva. Vijeće ističe kako je važno da dotične institucije poduzmu daljnje djelovanje u vezi s preporukama Državnog povjerenstva za sprječavanje korupcije koje je proaktivno nastavilo s radom i otvorilo nekoliko predmeta, među ostalim protiv visokih dužnosnika.

Vijeće poziva Sjevernu Makedoniju da nastavi ulagati napore u daljnje jačanje **temeljnih prava, slobode medija i slobode izražavanja**.

60. Vijeće napominje da je u području **reforme javne uprave** postignut ograničen napredak. I dalje je ključno osigurati poštovanje načela transparentnosti, zasluga i ravnopravne zastupljenosti.
61. Zemlja je provela sveobuhvatnu reformu svojih **obavještajnih i sigurnosnih službi**. Vijeće ponavlja da je potrebno ojačati kapacitete za parlamentarni nadzor obavještajnih službi.
62. Vijeće pozdravlja činjenicu da Sjeverna Makedonija i dalje ima aktivnu i konstruktivnu ulogu u upravljanju tokovima mješovitih **migracija** zahvaljujući djelotvornoj suradnji sa susjednim zemljama i državama članicama EU-a. Vijeće ističe potrebu da Sjeverna Makedonija ispuni svoju obvezu usklađivanja s viznom politikom EU-a.

Vijeće pozdravlja potpisivanje Sporazuma o statusu europske granične i obalne straže (Frontex) između EU-a i Sjeverne Makedonije.

63. Kad je riječ o **gospodarskim reformama**, Vijeće potiče Sjevernu Makedoniju da nastavi ulagati napore kako bi dodatno ispunila zahtjeve unutarnjeg tržišta EU-a i kako bi se nosila s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije.
64. Vijeće pozdravlja činjenicu da je popis stanovništva 2021. sada dovršen i prima na znanje rezultate.
65. **Dobrosusjedski odnosi i regionalna suradnja** i dalje su osnovni elementi procesa proširenja te procesa stabilizacije i pridruživanja. Vijeće podsjeća na važnost postizanja konkretnih rezultata i provedbe bilateralnih sporazuma u dobroj vjeri među svim stranama.
66. Vijeće osobito pohvaljuje Sjevernu Makedoniju na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike, a posebno za njezinu potpunu usklađenost sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan signal strateške predanosti Sjeverne Makedonije njezinu europskom putu. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Sjeverne Makedonije u misijama i operacijama EU-a u okviru **zajedničke sigurnosne i obrambene politike**.

ALBANIJA

67. Vijeće pozdravlja to što je na prvoj međuvladinoj konferenciji 19. srpnja **pokrenut pregovarački proces o pristupanju Albanije**, što je jasno priznanje napretka koji je Albanija postigla u unaprijeđivanju programa reformi EU-a te ostvarivanju opipljivih i održivih rezultata reformi.
68. Vijeće također pozdravlja činjenicu da je Komisija već unaprijedila svoj rad na provedbi postupka analitičkog ispitivanja pravne stečevine EU-a (**pregled**) i sa zanimanjem očekuje dovršetak tog postupka.
69. Slijedom parlamentarnih **izbora** u travnju 2021. Vijeće naglašava kako je važno da nadležna tijela nastave pristupiti pitanju provedbe preostalih preporuka OESS-a/ODIHR-a. Vijeće podsjeća da je uključiv i konstruktivan politički dijalog u zemlji i dalje ključan kako bi se dodatno unaprijedio zamah reformi. Vijeće naglašava potrebu za osiguravanjem transparentnosti u donošenju politika, uključivosti postupaka savjetovanja i učinkovite komunikacije o pregovaračkom procesu.
70. Vijeće pozdravlja činjenicu da je Albanija ostvarila napredak u području **temeljnih pitanja**, a posebno u području **vladavine prava**, osobito provedbom sveobuhvatne reforme pravosuđa koja kontinuirano napreduje te jačanjem borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala. Specijalizirani sud za borbu protiv korupcije i organiziranog kriminala donio je nekoliko važnih pravomoćnih odluka o visokorangiranim državnim dužnosnicima. Potrebno je pojačati napore za postizanje dobrih rezultata u borbi protiv korupcije i organiziranog kriminala, među ostalim na visokoj razini. Provedba pravomoćnih sudskih presuda i dalje je ključna. Akcijski plan za provedbu preporuka Stručne skupine za financijsko djelovanje mora se dodatno provesti.

Vijeće poziva Albaniju da se suzdrži od uspostave bilo kojeg [...] programa ili [...] mjere [...], kao što je zakonodavstvo o poreznoj amnestiji, kojima bi se moglo ugroziti ili potkopati usklađivanje s pravnom stečevinom i politikama EU-a, uključujući postupke i mjere EU-a usmjerene na sprječavanje pranja novca i utaje poreza.

71. Vijeće pozdravlja činjenicu da je proces **provjere** nastavio postojano napredovati i da je proizveo konkretne rezultate. Vijeće pozdravlja sveobuhvatno glasovanje stranaka o vremenski ograničenom produljenju ustavnog mandata tijela za provjeru te potiče nadležna tijela da osiguraju uredan dovršetak tog postupka u najkraćem mogućem roku. Vijeće pozdravlja ponovnu uspostavu funkcioniranja Visokog suda i Ustavnog suda.
72. Kad je riječ o **temeljnim pravima** Vijeće poziva na pojačane napore u cilju provedbe sveobuhvatne reforme zemljišnog sektora i konsolidacije vlasničkih prava na transparentan način, među ostalim putem savjetovanja sa svim relevantnim dionicima, uključujući rješavanje predmeta u vezi s krivotvorenjem isprava i brzo unaprjeđenje postupka za registraciju i utvrđivanje prava na naknadu. Slijedom donošenja Zakona o popisu stanovništva Vijeće sa zanimanjem očekuje potpuno transparentnu i neometanu provedbu popisa u skladu s međunarodnim standardima. Vijeće također pozdravlja donošenje sekundarnog zakonodavstva o manjinama te i dalje potiče Albaniju da brzo donese i provede preostale podzakonske akte koji se odnose na okvirni zakon o zaštiti nacionalnih manjina iz 2017., u skladu s europskim standardima i uz sudjelovanje svih relevantnih dionika.

Nadalje, Vijeće i dalje poziva Albaniju da ostvari konkretan napredak u području **slobode izražavanja**. Vijeće ponovno ističe kako je važno osigurati usklađenost svih izmjena zakona o medijima s preporukama Venecijanske komisije i međunarodnim standardima ako će parlament dodatno razmatrati taj zakon.

73. Vijeće napominje da je ograničen napredak ostvaren u reformi **javne uprave** te potiče Albaniju da nastavi odlučno ulagati napore u tom području. Potrebno je poboljšati koordinaciju unutar javne uprave, osobito za integraciju postupaka planiranja politika i izrade proračuna. Osnivanje novih agencija treba biti uključiv proces koji bi trebao podlijevati sustavu provjere i ravnoteže.

74. Kad je riječ o **migracijama**, pravni okvir Albanije uglavnom je usklađen s pravnom stečevinom EU-a, ali ga je potrebno ažurirati. Ukupan broj neutemeljenih zahtjeva za azil koje su albanski državljani podnijeli u EU-u znatno se povećao 2021. Albanska nadležna tijela trebaju pomno pratiti i rješavati to pitanje. Vijeće ističe potrebu da Albanija ispuni svoju obvezu usklađivanja sa **viznom politikom EU-a**.
75. Kad je riječ o **gospodarskim reformama**, Vijeće potiče Albaniju da nastavi ulagati napore kako bi dodatno ispunila zahtjeve unutarnjeg tržišta EU-a i kako bi se nosila s pritiskom konkurencije i tržišnim silama unutar Unije.
76. Vijeće pozdravlja kontinuirano konstruktivno sudjelovanje Albanije u **regionalnoj suradnji**. Vijeće ujedno pozdravlja činjenicu da je Albanija nastavila dijalog s ciljem osiguravanja **dobrosusjedskih odnosa**, što je i dalje iznimno bitno.
77. Vijeće osobito pohvaljuje Albaniju na dosljednoj suradnji u pitanjima vanjske politike, a posebno za njezinu potpunu usklađenost sa **zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a**, uključujući mjere ograničavanja EU-a, što je snažan signal strateške predanosti Albanije njezinu europskom putu. Ujedno pozdravlja stalno aktivno sudjelovanje Albanije u misijama i operacijama EU-a u okviru **zajedničke sigurnosne i obrambene politike**. Vijeće pohvaljuje Albaniju na njezinu aktivnom angažmanu kao nestalne članice Vijeća sigurnosti UN-a u promicanju i obrani međunarodnog poretka utemeljenog na pravilima.

PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA

BOSNA I HERCEGOVINA

78. Na sastanku 23. i 24. lipnja 2022. Europsko vijeće izrazilo je spremnost da Bosni i Hercegovini odobri status zemlje kandidatkinje i u tu svrhu pozvalo Komisiju da bez odgode izvijesti Vijeće o provedbi 14 ključnih prioriteta utvrđenih u njezinu mišljenju, uz posvećivanje posebne pozornosti onima koji se odnose na važan skup reformi, kako bi Europsko vijeće moglo ponovno razmotriti odluku o tome. U svojoj komunikaciji o politici proširenja EU-a iz listopada 2022. Komisija je preporučila da Vijeće Bosni i Hercegovini dodijeli status zemlje kandidatkinje, pod uvjetom da se poduzme niz koraka za jačanje vladavine prava, borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala, upravljanja migracijama i temeljnih prava. U sadašnjem geopolitičkom kontekstu Vijeće ističe hitnost potrebe da ta zemlja napreduje na europskom putu, osobito provedbom svih 14 ključnih prioriteta za otvaranje pregovora o pristupanju EU-u utvrđenih u mišljenju Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u EU-u, koje je Vijeće potvrdilo 2019. Vijeće ujedno poziva sve političke čelnike i čelnice u Bosni i Hercegovini da brzo provedu obveze utvrđene u sporazumu postignutom 12. lipnja 2022. te da hitno dovrše ustavnu i izbornu reformu u skladu s ključnim prioritetima.
79. Vijeće pozdravlja održavanje općih izbora u Bosni i Hercegovini 2. listopada 2022. Prema preliminarnim nalazima i zaključcima misije OEES-a/ODIHR-a za promatranje izbora izbori su općenito bili konkurentni i dobro organizirani, ali obilježeni nepovjerenjem u javne institucije i retorikom etničke podjele. Osiguravanje toga da se izbori provode u skladu s europskim standardima ključan je prioritet utvrđen u mišljenju Komisije. EU očekuje brzu uspostavu funkcionalnih zakonodavnih tijela i vlada na razini države, entiteta i kantona kako bi se usredotočili na reforme na europskom putu.

80. Vijeće dodatno ističe svoju nedvosmislenu predanost europskoj perspektivi Bosne i Hercegovine kao jedinstvene, ujedinjene i suverene zemlje.
81. Poziva sve političke aktere u Bosni i Hercegovini da se suzdrže od provokativne retorike i djelovanja koji unose razdor i da ih se odreknu, uključujući dovođenje u pitanje suvereniteta, jedinstva i teritorijalne cjelovitosti zemlje, te da prestanu s veličanjem osuđenih ratnih zločinaca i da aktivno promiču pomirenje.
82. Vijeće sa zabrinutošću prima na znanje općenito ograničen napredak u reformama, no pozdravlja nedavno poduzete korake, među ostalim: donošenje izmjena zakona o javnoj nabavi, donošenje sveobuhvatne strategije upravljanja javnim financijama na svim razinama vlasti, imenovanje četiriju sudaca na upražnjena mjesta u Ustavnom sudu entiteta Federacije, ratifikaciju nekoliko sporazuma, uključujući o programima Obzor Europa i Kreativna Europa te Mehanizam Europske unije za civilnu zaštitu, kao i napredak u operacionalizaciji suradnje s EUROPOL-om i donošenje strategije za borbu protiv terorizma.
83. S obzirom na institucijske mehanizme uspostavljene Daytonskim mirovnim sporazumom Bosna i Hercegovina treba poduzeti daljnje ustavne i izborne reforme kako bi osigurala jednakost i nediskriminaciju svih građana i građanki, posebice provedbom sudske prakse Europskog suda za ljudska prava u vezi s predmetom Sejdić-Finci. Vijeće ponovno poziva na uključiv postupak ograničene ustavne i izborne reforme, putem istinskog dijaloga i u skladu s europskim standardima s ciljem otklanjanja svih oblika nejednakosti i diskriminacije u izbornom procesu. Ističe da ne bi trebalo poduzimati nikakve zakonodavne ili političke korake zbog kojih bi provedba presude u predmetu Sejdić-Finci i s njim povezanih presuda Europskog suda za ljudska prava postala još većim izazovom ili dodatno produbila razdor.

84. Iako je zabrinuto zbog nedostatka napretka, Vijeće dodatno potiče Bosnu i Hercegovinu da pristupi reformama čiji je cilj poboljšanje zakonodavnog i institucionalnog okvira te zemlje kako bi se ispunili zahtjevi članstva u EU-u, među ostalim razvojem i donošenjem nacionalnog programa za donošenje pravne stečevine EU-a.
85. Pozdravlja zakonodavne izmjene u pogledu zakonodavstva o javnoj nabavi i izražava zabrinutost zbog toga što nije ostvaren daljnji napredak u rješavanju ključnih prioriteta Mišljenja i uzimanju u obzir nalaza izvješća stručnjaka o pitanjima vladavine prava. Vijeće ističe potrebu da vlasti ojačaju vladavinu prava i poduzmu odlučne korake za jačanje borbe protiv korupcije i organiziranog kriminala te njihovo sprečavanje. U tu svrhu poziva Bosnu i Hercegovinu da brzo donese izmjene Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću o integritetu te da svoje zakonodavstvo o sukobu interesa uskladi s europskim standardima. Vijeće također podsjeća na potrebu da Bosna i Hercegovina donese novi zakon o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću, kao i zakon o sudovima Bosne i Hercegovine. Odluke Ustavnog suda moraju se u potpunosti poštovati.
86. Vijeće pozdravlja činjenicu da je zakonodavni i institucionalni okvir o temeljnim pravima u velikoj mjeri uspostavljen te da su doneseni akcijski planovi za socijalnu uključenost Roma i prava LGBTI osoba. Poziva Bosnu i Hercegovinu da znatno pojača napore u pogledu reformi u području ljudskih prava, rodne ravnopravnosti i nediskriminacije, osobito uspostavom nacionalnog preventivnog mehanizma za borbu protiv mučenja i zlostavljanja.
87. Vijeće izražava žaljenje zbog nedostatka napretka u pogledu slobode izražavanja i medija i sigurnosti novinara te snažno potiče Bosnu i Hercegovinu da osigura odgovarajuće daljnje pravosudno postupanje u slučajevima prijatnji novinarima i medijskim djelatnicima te nasilja nad njima.
88. Vijeće od Bosne i Hercegovine očekuje da poduzme važne korake u reformi javne uprave osiguravanjem stručne i depolitizirane državne službe te usklađenog pristupa oblikovanju politika na razini cijele zemlje.

89. Pozdravlja pozitivne korake poduzete kako bi se poboljšali upravljanje migracijama i njihova koordinacija, kao i sustav azila, te potiče Bosnu i Hercegovinu da odlučno nastavi s radom na uspješnom rješavanju migracijskih izazova. U tom kontekstu Vijeće sa zadovoljstvom prima na znanje da je Vijeće ministara usvojilo zakonodavni prijedlog o graničnom nadzoru te potiče Bosnu i Hercegovinu da donese strategiju i akcijski plan o migracijama, poboljša usklađenost s viznom politikom EU-a te ojača upravljanje granicama i sklopi sporazum o statusu Frontexa s EU-om.
90. U pogledu gospodarskih reformi Vijeće izražava zabrinutost zbog činjenice da je ta zemlja i dalje u ranoj fazi uspostave funkcionalnog tržišnog gospodarstva, kao i u pogledu sposobnosti da se nosi s pritiskom konkurencije i tržišnim silama u EU-u. Vijeće podsjeća na potrebu da se osiguraju usklađenost sa Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) i redovito održavanje sastanaka tijelâ uspostavljenih na temelju SSP-a.
91. Vijeće potiče Bosnu i Hercegovinu da nastavi aktivno sudjelovati u regionalnoj suradnji i dobrosusjedskim odnosima.
92. Vijeće pozdravlja znatno poboljšanje usklađenosti Bosne i Hercegovine sa zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom EU-a, što ukazuje na njezinu predanost europskom putu. Poziva Bosnu i Hercegovinu da dodatno poboljša svoju stopu usklađenosti te osigura potpunu provedbu mjera ograničavanja.
93. Vijeće izražava zadovoljstvo produljenjem mandata operacije EUFOR Althea, koja i dalje podržava vlasti Bosne i Hercegovine u održavanju sigurnog i zaštićenog okruženja za sve građane.
94. Ponovno ističe važnost kontinuirane suradnje među međunarodnim akterima i izražava potporu misiji Visokog predstavnika i njegova ureda u provedbi programa 5 + 2.

KOSOVO¹

95. Vijeće pozdravlja trajnu predanost Kosova europskom putu i ponovno ističe važnost nastavka provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između EU-a i Kosova (SSP).
96. Pozdravlja kontinuirani napredak u pogledu jačanja demokracije i vladavine prava, općeg pravosuđa, borbe protiv korupcije, borbe protiv terorizma i sprečavanja nasilnog ekstremizma. Poziva Kosovo da nastavi jačati borbu protiv organiziranog kriminala. U području pravosuđa Vijeće poziva Kosovo da poboljša primjenu postojećih alata za zaštitu integriteta, neovisnosti i učinkovitosti pravosudnog sustava, među ostalim odgovarajućim zakonodavnim izmjenama, te pozdravlja predanost vlade da slijedi preporuke Venecijanske komisije i surađuje s EU-om. Kosovo bi trebalo nastaviti s reformom javne uprave, jačajući napore za uspostavu profesionalne i odgovorne javne službe usmjerene na građane, u skladu s europskim i međunarodnim standardima.
97. Vijeće poziva Kosovo da prije sljedećih izbora, koji se trebaju održati 2025., riješi opetovane nedostatke izbornog postupka i provede s njima povezane preporuke misija EU-a za promatranje izbora. U tom kontekstu Vijeće pozdravlja činjenicu da je Skupština osnovala višestranački *ad hoc* odbor za rad na tim reformama. Vijeće potiče sve političke stranke da surađuju kako bi dodatno ojačale zakonodavnu ulogu Skupštine, kao i njezinu nadzornu ulogu, te da daju prednost ključnom zakonodavstvu, osobito onome koje se odnosi na reforme povezane s EU-om, za koje bi trebalo tražiti višestranačku potporu.
98. Vijeće pozdravlja činjenicu da je Kosovo snažno osudilo rusku ratnu agresiju na Ukrajinu, njegovu jasnu geostratešku orijentaciju, kao i dobrovoljno usklađivanje s mjerama ograničavanja EU-a i kontinuiranu provedbu tih mjera, osobito protiv Rusije i Bjelorusa.

¹ Zvezdica i bilješka u uvodu.

99. Vijeće napominje da je gospodarstvo Kosova doživjelo snažan oporavak nakon pandemije, ali da su se izgledi za rast u 2022. pogoršali. Trenutačni globalni gospodarski izazovi ukazuju na potrebu za nastavkom rješavanja dugotrajnih strukturnih problema, osobito u pogledu energetske sigurnosti, ali i nedostatka gospodarske diversifikacije, ovisnosti o vanjskim financijskim tokovima i raširenog neformalnog gospodarstva, kao i izazova u području vladavine prava, uključujući korupciju.
100. Vijeće poziva Kosovo da brzo odobri ambicioznu energetska strategiju usmjerenu na budućnost te da poveća udio obnovljivih izvora energije u svojoj kombinaciji izvora energije. Potrebni su trajni naponi kako bi se osigurala sigurnost opskrbe, diversificirali izvori, poboljšalo funkcioniranje unutarnjeg energetskeg tržišta te razvile energetske mreže i energetska učinkovitost.
101. [Vijeće podupire liberalizaciju viznog režima za Kosovo i uviđa njezinu važnost za građane Kosova. Vijeće sa zanimanjem očekuje brze i uspješne pregovore s Europskim parlamentom o potrebnim izmjenama Uredbe (EU) 2018/1806].
102. Vijeće potiče Kosovo da uloži dodatne napore za potpunu provedbu pravnog okvira o temeljnim pravima u skladu s europskim standardima te da poboljša koordinaciju i nadzor. Potrebno je učiniti više, osobito kako bi se osigurala potpuna zaštita kulturne i vjerske baštine, zaštita prava osoba koje pripadaju nevećinskim zajednicama, uključujući romsku i aškalijsku zajednicu, te raseljenih osoba i LGBTI osoba, kao i ravnopravnost žena i muškaraca u praksi. Potrebno je dodatno ojačati postojeće mehanizme za ljudska prava.

103. Kad je riječ o dijalogu uz posredovanje EU-a, Vijeće izražava zadovoljstvo nastavkom dijaloga i pohvaljuje Visokog predstavnika i posebnog predstavnika EU-a za dijalog Beograda i Prištine te druga regionalna pitanja zapadnog Balkana zbog njihove predanosti. Vijeće od Kosova očekuje da u dobroj vjeri i u duhu kompromisa sudjeluje u dijalogu uz posredovanje EU-a kako bi se postigao sveobuhvatan pravno obvezujući sporazum sa Srbijom o normalizaciji odnosa u skladu s međunarodnim pravom i pravnom stečevinom EU-a bez daljnje odgode. Tim bi se sporazumom trebalo riješiti sva otvorena pitanja i doprinijeti regionalnoj stabilnosti. To je ključno kako bi Kosovo i Srbija mogli napredovati na svojem europskom putu. Vijeće ponovno ističe svoje snažno očekivanje da se svi prethodni sporazumi bez odgode u potpunosti poštuju i provode te da se strane konstruktivno uključe u rješavanje svih svojih bilateralnih sporova. Poziva obje strane da se suzdrže od jednostranih i provokativnih djelovanja koja bi mogla dovesti do napetosti te nasilja i retorike koji ne pogoduju dijalogu. Vijeće podsjeća obje strane na njihovu zajedničku odgovornost za osiguravanje mira i stabilnosti.
104. Ponovno ističe važnost rada Posebnog suda za ratne zločine na Kosovu i Ureda posebnog tužitelja te svoju potporu tom radu. Nastavak potpune suradnje Kosova s tim institucijama, kako bi im se omogućilo da ispune svoj mandat, važan je dokaz predanosti Kosova vladavini prava i okončanju nekažnjavanja.
105. Vijeće potiče Kosovo da razvije strategiju za tranzicijsko pravosuđe, uključujući sveobuhvatan pristup rješavanju pitanja iz svoje prošlosti. Vijeće skreće pozornost na potrebu za daljnjim napretkom u unutarnjem dijalogu.
106. Podsjeća na važnost bliske suradnje Kosova s misijom EULEX, kao i s drugim relevantnim međunarodnim akterima.
107. Vijeće podsjeća na važnost regionalne suradnje i dobrosusjedskih odnosa te potiče Kosovo da se aktivno i konstruktivno angažira u aktivnostima regionalne suradnje.